

¹О. М. Ігнат'єв, ¹О. І. Панюта, ¹К. А. Ярмула, ¹Т. П. Опаріна, ²Т. О. Єфременко

СТАН МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПРАЦІВНИКАМ МОРЕГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

¹Одеський національний медичний університет;

²Басейнова лікарня на водному транспорті, м. Чорноморськ, Одеська область

Summary. Ingantiev A. M., Panuta A. I., Yarmula K. A., Oparina T. P., Yefremenko T. A. **PRESENT DAY STATE OF MEDICAL CARE TO THE WORKERS OF MARINE COMPLEX.** - *Odessa National Medical University, e-mail: profpat@ukr.net* Medical assistance rendering to the workers of the marine complex, suffering the influence of harmful and dangerous factors has been analyzed. 1800 workers (loaders, railwaymen, thalmen, sailors of tugs, etc.) from commercial ports of the Odessa region were under examination. It has been established that the number of the risk protected workers decreased in 2016-2017 as well the volume of treatment and preventive measures. The key lies in dwindling financial resources and the lack of external control over the medical protection.

Key words: workers of the marine complex, medical care, harmful and dangerous factors of the labour environment

Реферат. Ігнат'єв А. М., Панюта А. І., Ярмула К. А., Опаріна Т. П., Єфременко Т. А. **СОСТОЯНИЕ МЕДИЦИНСКОЙ ПОМОЩИ РАБОТНИКАМ МОРЕХОЗЯЙСТВЕННОГО КОМПЛЕКСА НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ.** В работе авторы исследовали состояние оказания медицинской помощи работникам морехозяйственного комплекса, занятым на работах в условиях воздействия вредных и опасных факторов. Проанализирована медицинская помощь 1800 работникам (грузчики, железнодорожники, тальмана, матросы буксиров и др.) торговых портов Одесской области. При анализе работы медицинской службы отмечается снижение охвата медицинскими осмотрами в 2016-2017 годах и уменьшение объемов лечебно-профилактических мероприятий. Главными причинами авторы считают уменьшение финансирования и практическое отсутствие внешнего контроля работы службы.

Ключевые слова: работники морехозяйственного комплекса, медицинское обслуживание, вредные и опасные факторы производственной среды.

Реферат. Ігнат'єв О. М., Панюта О. І., Ярмула К. А., Опаріна Т. П., Єфременко Т. О. **СТАН МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПРАЦІВНИКАМ МОРЕГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.** У роботі автори дослідили стан надання медичної допомоги працівниками морського господарського комплексу, зайнятим на роботах в умовах дії шкідливих і небезпечних факторів. Проаналізовано надання допомоги навколо 1800 робітникам (вантажники, залізничники, тальмани, матроси буксирів та ін.) торговельних портів Одеської області. При аналізі роботи медичної служби відмічається зниження охоплення медичних оглядів у 2016-2017 роках і зменшення обсягів лікувально-профілактичних заходів. Головними причинами автори вважають зменшення фінансування і практичну відсутність зовнішнього контролю за роботою служби.

Ключові слова: працівники морського господарського комплексу, медичне обслуговування, шкідливі і небезпечні фактори виробничого середовища.

Актуальність. Працівники, які зайняті у море-господарському комплексі (обслуговування терміналів морського порту, екіпажі катерів і буксирів, вантажно-розвантажувальні роботи в порту та ін.) піддаються впливу сукупності шкідливих факторів виробництва, специфіка яких обумовлена поєднаною дією морського і континентального клімату, фізичного перенапруження і механізації процесів, різноманіттям вантажів, що проходять через порт. Особливості характеру виробничого процесу суттєво змінюють умови праці і зміст обов'язків зовнішньо схожих професій. Також змінюються вимоги до здоров'я працівників, перелік важливих для виконання роботи здібностей і зумовлені ними критерії професійної придатності, недооблік яких при організації медичного забезпечення призводить до нездатності виконання роботи, зростання ризику виробничого травматизму та аварій на робочому місці.

Мета. Проаналізувати повноту і ретельність медичного забезпечення працівників порту та визначити можливості підвищення якості та обсягу медичної допомоги з урахуванням особливостей конкретного виробничого процесу, використання діагностичних і прогностичних процедур для забезпечення високої надійності отриманих результатів.

Матеріали і методи. В роботі проведено аналіз медичної допомоги працівникам підприємств торгівельних портів Одещини, зайнятих на роботах з шкідливими і небезпечними умовами праці, за 2016-2017 роки. Аналізувалися дані щодо умов праці, результатів медичних оглядів, амбулаторних карток, заключних актів, інформація про проведені реабілітаційні заходи.

Результати і їх обговорення. Головними шкідливими факторами море-господарського комплексу є мікроклімат, пил, шум, вібрація, важкість і напруженість праці, дія хімічних чинників. До розповсюджених хімічних чинників належать неорганічні сполуки азоту, вуглеводні насичені і ненасичені, марганець та його сполуки, синтетичні смоли, синтетичні миючі засоби, бензол та його похідні, свинець, його органічні і неорганічні сполуки, хлор та його сполуки, сірка елементарна, оксиди сірки, олово та його органічні сполуки, спирт метиловий, барвники та пігменти органічні, синтетична гума.

Розподіл працівників, які підлягали впливу шкідливих факторів у 2016-17 роках наведено у таблиці 1. Зміни кількості працюючих з окремими шкідливими факторами пов'язані зі збільшенням завантаженості порту і динамічним характером вантажів. Охоплення медичними оглядами за відповідний період знизилось. Це пов'язано з збільшенням працівників, які були зайняті на роботах зі шкідливими факторами у 2017 році, а також зменшенням можливостей для проведення медичних оглядів. Так, в останні роки було ліквідовано спеціалізовані медичні комісії, які проводили огляди працівників, зайнятих на роботах, пов'язаних з дією випромінювання. В наслідок цього, контроль за оглядами працюючих категорії А суттєво знизився і має місце недов'язковий 100% обсяг оглядів. Також, після реформування санітарно-епідеміологічної служби, має місце зниження контролю за проведенням медичних оглядів.

Таблиця 1.

Охоплення медичними оглядами працівників, зайнятих на роботах в умовах дії шкідливих і небезпечних факторів море господарського комплексу

Шкідливі та небезпечні фактори	Кількість осіб (2016)	% охоплення медоглядами	Кількість осіб (2017)	% охоплення Медоглядами
Хімічні речовини	496	99.2	442	96.6
Пил	687	98.4	766	95.2
Шкідливі речовини біологічного походження	44	100	42	100
Шум	1038	98.7	951	94.6
Вібрація	520	99.4	551	93.5
Випромінювання (іонізуюче і неіонізуюче)	11	100	44	96.0
Мікроклімат	989	99.1	1178	95.8
Важкість праці	729	98.6	661	95.0
Напруженість праці	549	97.6	537	92.7
Всього	1784	99.3	1862	95.3

За результатами роботи медичної служби, працівникам надавались трудові рекомендації, призначались лікувально-реабілітаційні заходи, окремих працівників було направлено на МСЕК (таблиця 2).

Таблиця 2

Заходи медичної служби щодо забезпечення здоров'я працівників

Заходи	2016 рік	2017 рік
Всього працівників	1784	1862
Диспансерне спостереження	1105 (62%)	1375 (73.9%)
Амбулаторне, стаціонарне або спеціалізоване лікування	885 (49.7%)	966 (53.5%)
Дієтичне і лікувально-профілактичне харчування	210 (11.7%)	215 (11.5%)
Санаторно-курортне лікування	320 (17.9%)	156 (8.3%)
Виявлено загальні захворювання	37 (2%)	32 (1.7%)
Виявлено професійні захворювання	-	-
Кількість хворих, які тимчасово переведено на іншу роботу	3 (0.16%)	6 (0.3%)
Кількість хворих, які потребують на перекваліфікацію	12 (0.67%)	7 (0.37%)
Кількість хворих, які потребують направлення на МСЕК	12 (0.67%)	11 (0.59%)

Походячи з літературних даних і власних досліджень [2, 3], головною причиною тимчасової непрацездатності працівників, зайнятих на роботах в умовах впливу шкідливих факторів, є гострі респіраторні захворювання і травми. Приблизно половина працівників підприємств морі господарського комплексу у 2016-2017 роках знаходилась на лікарняному листі на протязі хоча би однієї доби і потребувала на амбулаторне або стаціонарне лікування.

Звертає увагу значна кількість працівників, які підлягають диспансерному спостереженню у зв'язку з загальними захворюваннями – 62% працюючих в 2016 році. Такий стан є нетиповим для шкідливого виробництва, так як потреба у диспансеризації корелює з кількістю працівників перед пенсійного і пенсійного віку [4].

Для попередження загальної захворюваності працівників медична служба має застосовувати ряд заходів лікувально-реабілітаційної спрямованості (направлення до санаторіїв, профілакторіїв, дієтичне і лікувальне харчування та ін.). У випадку неефективності лікувально-профілактичних заходів, хворим надаються відповідні трудові рекомендації – тимчасове переведення на полегшену працю, перекваліфікація і зміна місця роботи, направлення на МСЕК для встановлення % втрати працездатності [1]. Лікувально-профілактичні заходи, зазвичай, призначаються 10-20% працівників, трудові рекомендації надаються 1-2% працюючим щорічно. Зниженню загальної захворюваності також сприяє своєчасне звільнення працівників у зв'язку з досягненням пенсійного віку.

В обстежуваний групі працівників у 2016 році 11 осіб було звільнено на пенсію, 27 осіб (1.5%) отримало трудові рекомендації щодо зміни роботи/направлення на МСЕК, санаторно-курортне лікування і дієтичне харчування було призначене 320 (17.9%) і 210 (11.7%) осіб відповідно, що, в цілому, співпадає з загальноприйнятими підходами.

Але в 2017 році спостерігається тенденція до суттєвого збільшення хворих працівників, які знаходяться на диспансерному нагляді до 73.9%, при загальному збільшенні працівників. Підставами неефективності профілактичних заходів можуть виступати неправильний розподіл і недостатній обсяг заходів, формальне ставлення до їх впровадження і зниження контролю за виконанням, недостатнє фінансування підприємством. Враховуючи те, що у 2017 році не зважаючи на збільшення хворих зменшились обсяги медичних оглядів і лікувально-профілактичних заходів, недостатнє фінансування є головною причиною неефективності медичної служби.

Висновки.

1. Працівники море-господарського комплексу підлягають впливу декількох шкідливих факторів одночасно, основними з яких є несприятливий мікроклімат, шум, вібрація, важкість і напруженість праці.

2. Протягом 2016-2017 року спостерігається зниження охоплення медичними оглядами і зменшення обсягів лікувально-профілактичних заходів, що пов'язано зі зниженням зовнішнього контролю і недостатнім фінансуванням медичної служби підприємств.

3. Недоліки у роботі медичної служби сприяють підвищенню кількості хворих працівників, які знаходяться на диспансерному нагляді і потребують на амбулаторне, стаціонарне і спеціалізоване лікування.

Література:

1. Наказ МОЗ України від 21.05.2007 року за №246 «Про затвердження Порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій»

2. Моисеева И. Е., Полякова Е.В. Анализ структуры причин временной нетрудоспособности в общей врачебной практике // Российской семейный врач. – 2013.- Т. 10.- Вып. 1.- С. 77-78.

3. Рзаева А. Комплексная оценка заболеваемости, временной и стойкой нетрудоспособности, смертности железнодорожников //Казанский медицинский журнал. – 2011.- Т. 97, № 4. – С. 624-629

4. Бойцов С. А., Чучалин А. Г. Диспансерное наблюдение больных хроническими неинфекционными заболеваниями и пациентов с высоким риском их развития (методические рекомендации) //Российское общество профилактики неинфекционных заболеваний.- М., 2014 [Интернет-ресурс: http://www.med-prof.ru/_files/dispansernabl.pdf]

References:

1.Order of Ukrainian Ministry of Health Care< dated 21.05.2007, N 246 “About approval of the order of medical fitness examinations of the representatives of some professions”

2.Moiseeva IE, Polyakova EV Analysis of the structure of the causes of temporary disability in general medical practice // The Russian Family Physician, vol. 10, no. 1, pp. 77-78.

3. Rzaeva A. Comprehensive assessment of morbidity, temporary and persistent disability, mortality of railway workers // Kazan Medical Journal. - 2011. - Т. 97, No. 4. - С. 624-629

4.Boytsov SA, Chuchalin AG Dispensary observation of patients with chronic non-infectious diseases and patients with high risk of their development (methodical recommendations) // Russian Society for the Prevention of Noncommunicable Diseases .- М., 2014 [Internet resource: http://www.med-prof.ru/_files/dispansernabl.pdf]

Робота надійшла в редакцію 18.08.2018 року.

Рекомендована до друку на засіданні редакційної колегії після рецензування